

עלון שבועי מבית 'בני אמונים' וכל מאמינים

246

חג הסוכות

תשע"ח

פנינים ובאורים על תפלות החג

מאוצרות אמונים

להיות שמחים בחג הסוכות

"אני והו' הושיעה נא" (סדר ההושענות).

'אני והו' הנם שנים מתוך שבעים ושנים שמות בני שלוש אותיות המרכיבים את השם המפדל. תמהו רבותינו המפדלים: מפני מה מזכירים אנו בסדר ההושענות דוקא שמות אלו? ועוד הקשה התוספות יום טוב^(ספה ד ה) מפני מה הקדימו את שם 'אני' שהוא השלושים ושבעה במנון ע"ב, לשם הראשון: 'והו'?

באר רבנו הגר"א:

בשם ה' האר"י הקדוש הובא כי זמר א-ל אדון ש'אנו אומרים מדי שבת, מיסד כנגד ע"ב שמות השם המפדל, כשתבת 'להיות' ["להיות מושלים"] הנה כנגד שם 'אני', ותבת 'שמחים' ["שמחים בצאתם"] הנה כנגד שם 'והו'.

מעשה נבין כי כיון ששמות 'אני והו' הן כנגד תבות 'להיות'... שמחים, מזכירים אנו דוקא שמות אלו בחג הסוכות, ובדוקא בסדר הזה שיש בו המשמעות האמורה. הגהות פתח הדביר^(על ספר העטור) הלכות לולב ס"ק לו

שלוש תשובות לבקשה אחת

"הושע נא אדון המושיע, בלתך אין להושיע, גבור ורב להושיע, דלותי ולי' הושיע" (סדר ההושענות).

הדברי חיים פרט תחנה זו על פי משל:

מעשה בעני שזנזק לעזרה דחופה ונאלץ לחלות פני גדיבים. בברכים פושלות הקיש על דלת בית שכנו העשיר ובקש את עזרתו. בתגובה הפנהו הלה לאחד ממיוצגיו העשירים, תוף שהוא מתנצל כי כל כספו משקע ברגע בעסקים ואין בידו האפשרות לסייע. מחסר ברגה פנה האיש לפתחת שונמסרה לו, אלא שגם בה השיב העשיר פניו ויקס, תוף שהוא מסביר כי זה עתה סים לחלק את כל מכסת צדקותיו. כמוצא אחרון החליט האיש לפנות לעשיר שלישי, אף הלה, למרבה הבושה, התנפל עליו בצעקות: "כיצד לא תבוש לבקש נדבות? הן יהודי בראי אמה, וביכולתך לעבד ולהרויח!".

אף אנו מחלים את פני אבינו שבשמים שיושיענו, ומוסיפים ומטעים, מפני מה אנו בוחים שיקבל בקשותינו: שכן, בנודאי לא יפנה אותנו לעזרתו של אחר, שהרי "בלתך אין להושיע". אף לא ידחה אותנו ויאמר כי סים לחלק את כל מכסת מתנת דו', שהרי הנו "גבור ורב להושיע", ואף לא יגער בנו על שמעזים אנו לבקש את עזרתו, שהרי גלוי וידוע לפניו כי "דלותי", ועל פן סמוכים ובטוחים אנו כי "לי' הושיע".

אמה בחרתנו עמי קעח

על מה בכה רבי דוד?

"ברוך אתה... אשר קדשנו במצותיו וצונו על נטילת לולב" (ברכת הלולב).

היה זה בקרו של אחד מימי חל המועד סכות. הצדיק רבי דוד ברה"ו נכנס לבית הכנסת לתפלת ותיקו, נטל את ארבעת המינים כדי לברך עליהם כמנהגו קדם התפלה, ומיד לאחר שסיים לברך עליהם בדבקות התפרץ לפתע בבכי מר.

מתי מעט אנשים נכחו בבית הכנסת באותה שעה. אחד מהם שהבחין בבכיו של הצדיק, מהר לעברו ובקש להגיש לו את עזרתו. אלא שרבי דוד הגיב ידו בתנועת בטול כאומר: "אני זקוק לעזרה".

"ומדוע בכה הרב?", התעננו הלה בעדינות. רבי דוד הפטיר בשפה רפה: "קשהבתי באונות הלולב לאחר סיום הברכה, הבחתי כי ההדסים והערבות נשמטו מאגדתם. חוששני אם פן שברכתי על הלולב והאחרוג בלבד, והיתה זו אפוא ברכה לבטלה".

במשך שעה ארפה עוד נשמע קול בכיו החרישי של ר' דוד בחלל בית הכנסת. כה חרד הוא מחשש ברכה לבטלה.

שנים מספר חלפו מאז. אותו אדם הזדמן בשנית למקום באותה שעה שבה ברך רבי דוד על הלולב, והנה למרבה הפתעתו שוב מוצא הוא את רבי דוד ממרר בבכי. כאשר שב הלה וחקר את סבת הבכי, היה בפיו של רבי דוד הסבר מפר להפליא: "לפני כמה שנים נכשלתי בברכה לבטלה ועל כך אני בוכה...". לשנה הבאה, כאשר פגש שוב ברבי דוד קשהא מתמוגג בבכיו, שוב לא חקר הלה את סבת הבכי...

הגש"פ מ'שלחנס של גדולי ירושלים' עמ' 157

מרכזי אמן בפרשה

רזי אמונים

אין גדול יותר מספה

"בל תהי מצות ספה בעיניך קלה, כי כל מצות דת כחוקותיה שקולה" (פיוט לשחרית יום ב' דסכות).

וכי היכן מצינו שמצות ספה שקולה כנגד כל המצוות?

נתן להסביר זאת לפי דברי המקובלים ש'סופה' בגימטריה 'אמן'. ולפי שאמרו חכמים (דב"ר ז א): "אין גדול לפני הקדוש ברוך הוא יותר מאמן שישאל עונים", לכך אף מצות ספה המספדת כנגד ענית אמן שקולה כנגד כל המצוות.

משנת יוסף' לחדש תשרי

'שלום עליכם' או 'עולו אושפיזין', מי קודם?

"עולו אושפיזין עלאין קדישין" (סדר האשפיזין).

רבים הסתפקו בנוגע להנהגת ליל שבת חל המועד; האם בפניסה לספה יש להקדים 'שלום עליכם', או 'עולו אושפיזין'?

האדמו"ר רבי יששכר דב מבעלזא נהג להקדים ולומר למלאכים 'שלום עליכם', והטעמים: המלאכים כבר ממתנים בספה לאחר שלוו את האדם מבית הכנסת לביתו, ואלו האשפיזין עדין לא הגיעו, שכן טרם הזמנו אותם.

לעמדת זאת האדמו"ר רבי יואל מסאטמר נהג להקדים ולומר 'עולו אושפיזין', כשהוא סומך את הנהגתו על דברי הגמרא (סנהדרין צג א): "גדולים צדיקים יותר ממלאכי השרת".

פעם טען אחד הרבנים פלפי הרבי מסאטמר כי מצד הדין יש להקדים 'שלום עליכם' לעולו אושפיזין, שכן המלאכים מלוים את האדם בכל ליל שבת, לעמדת האשפיזין המגיעים רק בחג הסכות, והרי אמרו חכמים (ברכות נא ב): "תדיר ושאנו תדיר - תדיר קודם"? השיבו הרבי: "וכי סבור הנך כי אותם מלאכים נשלחים בכל שבוע? אין הדבר כן! אלא בכל ליל שבת נשלחים אל האדם מלאכים בעלי דרגה המתאמת להתנהגותו בששת ימי המעשה, ואם פן נמצא שהמלאכים הבאים בליל חג הסכות אינם תדירים מהאשפיזין".

פיתו אנה קדש ח"ג עמי תתמו; פרדס אליעזר סכות ח"א עמי רצב

על נטילת לו' לב'

"ברוך אתה... אשר קדשנו במצותיו וצונו על נטילת לולב" (ברכת הלולב).

בגמרא (ספה לב ב, ע"פ רש"י על הרי"ף ספה יח א) מבארת הספה לעבדה שרק הלולב הזכר בגוסס הברכה: הואיל ועץ התמר שעליו גדל הלולב, גבוה בקומתו מהעצים שעליהם גדלים שאר המינים.

אולם למעשה הביא רבי יוסף פצנובסקי מלודז' כי אף האתרוג נרמז בברכה זו, שכן במדרש (תנחומא אמר יט) הובא שארבעת המינים רומזים לאיברים המרפאים בגוף האדם: הלולב לעמוד השדרה, ההדס לעינים, הערבה לשפתיים, והאתרוג ללב. וכיון שהמלה 'לולב' מרפאת מהמלים 'לו' לב' נמצא שגם האתרוג הדומה ללב הזכר בגוסס הברכה.

פרדס יוסף' אמו

אמן יענו אחריה הפל מהרה

יהוה יקר!

בפתחה של שנה חדשה, עת חוסה הנך בצלא דמהימנותא' בחג הסכות, קבל על עצמך לפתח את יומך בעניית אמן אחר המברכים ברכות השחר בבית הכנסת שבו הנך מתפלל. כך תזכה לחסות בצל האמונה משך כל ימות השנה, ואף לצבד מידי יום תשעים אמינים על ברכות, פהוראת הקדמונים (תיקו"ז מ ב, הובא במג"א ו ב).

אמן. סוד האמונה.

